

Opening gerechtelijk jaar 2020-2021

1 september 2020

1 . OVERZICHT VAN HET RECHTSPREKEN IN HET RECHTSGEBIED VAN HET HOF
VAN BEROEP VAN GENT

2. MERCURIALE

2.1. Het Openbaar Ministerie en de COVID-19 pandemie

2.2. Het Openbaar Ministerie en de digitale samenleving

2.3. Het Openbaar Ministerie en de werklasmeting

2.4. Het Openbaar Ministerie en het seksueel en intra-familiaal geweld

3. IN MEMORIAM

4. TABELLEN

Thema 2: Het Openbaar Ministerie en de digitale samenleving

1. Bevoegdheid van het Openbaar Ministerie inzake ICT

Begin dit jaar verklaarde een bekend politicus in de media dat de informatisering van Justitie enkel mogelijk zal zijn als de bevoegdheid voor de informatica binnen Justitie terugstroomt van de Rechterlijke Orde naar de Federale Overheidsdienst Justitie. Deze markante uitspraak toont aan dat er behoorlijk wat misverstanden over de bevoegdheid voor informatica binnen Justitie bestaan.

De bevoegdheid van het College van het Openbaar Ministerie inzake ICT-aangelegenheden – en het is bij mijn weten voor de hoven en rechtbanken niet anders - ligt op vandaag in eerste instantie nog steeds in de ontwikkeling van een strategische visie waarover dan in debat wordt gegaan met de bevoegde overheden. Weliswaar beschikken zowel zetel als parket in hun midden over een paar technisch begaafde ICT'ers in staat om een innoverend project te lanceren, maar zowel budgetbeheer als ontwikkeling van de applicaties zijn geen core business van de Rechterlijke Orde.

Dit heeft het Openbaar Ministerie er uiteraard niet van weerhouden in zijn beleidsnota 'Strategische visie 2016-2021' een visie op de informatisering van Justitie in het algemeen en van het Openbaar Ministerie in het bijzonder te ontwikkelen.

Binnen het Openbaar Ministerie werden de nodige initiatieven genomen om tot een verbeterde IT-governance te komen. Het opvolgen van alle ICT-projecten kan immers niet uitsluitend gebeuren door een nationale ICT-magistraat en 1 of 2 voltijdse medewerkers binnen de Steundienst van het Openbaar Ministerie. Een duidelijke governance-structuur is onontbeerlijk om specialisten van het terrein samen te brengen met diegenen die over de technische IT-kennis beschikken. Het betreft in werkelijkheid een twintigtal personen, in het bijzonder de kernleden van de APG's en het Nationaal Modellenbureau. Op 5 februari 2020 werd door het College van het Openbaar Ministerie de oprichting van een Strategische Stuurgroep ICT gevalideerd, met vertegenwoordigers van alle geledingen binnen het Openbaar Ministerie.

De Strategische Stuurgroep ICT heeft als opdracht een globale ICT-visie te ontwikkelen, met een autonome bevoegdheid om interne werkgroepen op te richten, in het bijzonder inzake MaCH, interne en externe applicaties en ICT-GDPR.

De Raad van procureurs des Konings heeft zich verder geëngageerd om van ICT een vast agendapunt op hun vergaderingen te maken en heeft reeds een Nederlandstalige eerstelijnsmagistraat deels vrijgesteld om bijstand te geven aan deze werkgroepen en zich geëngageerd om ook een Franstalige eerstelijnsmagistraat aan te duiden.

Op 18 maart 2020 werd een gezamenlijke project-governance opgestart met de dienst DRI van de federale politie voor alle gezamenlijke ICT-projecten van justitie en politie teneinde de timing en het prioritair karakter van alle projecten beter op elkaar af te stemmen.

2. Recente initiatieven inzake ICT

Sinds de vorige beleidsnota werden diverse ICT-initiatieven opgestart, minstens voorbereid, met als doelstelling: de ontwikkeling van een volwaardig digitaal strafdossier, een betere gegevensuitwisseling met de politie- en inspectiediensten, het ontsluiten van diverse databanken evenals de opvolging van de uitvoering van onderzoeksoopdrachten en de duurtijd van het strafonderzoek.

1.1. Dossierbeheerssystemen

Tot in 2017 werkte het Openbaar Ministerie met verschillende dossierbeheerssystemen die zeer verouderd waren. Vanaf 2017 werd de stap gezet om alle bestaande dossierbeheerssystemen te migreren en te convergeren naar één enkel dossierbeheersysteem, genaamd MaCH ('Mammouth at Central Hosting'), waarbij op één centrale server alle dossiergegevens worden opgeslagen en aangevuld vanuit andere gegevensdatabanken, en dat toelaat om alle documenten voor een strafdossier te genereren en op te slaan. Deze applicatie werd reeds gebruikt door de politieparketten en politierechtbanken en werd in de periode eind 2017 tot eind 2019 uitgerold naar alle correctionele parketten en arbeidsauditoraten, het federaal parket evenals alle correctionele rechtbanken van eerste aanleg. De voorbereiding om deze applicatie uit te rollen naar de parketten-generaal werd aangevat en wordt voorzien in de loop van 2021. Indien daartoe het nodige budget zou ter beschikking gesteld worden, kan in 2021 het volledige Openbaar Ministerie, met uitzondering van de jeugdparketten, overgestapt zijn naar één enkel centraal dossierbeheersysteem dat toelaat om alle relevante gegevens van het strafdossier, behoudens de processen-verbaal van de politie- en inspectiediensten (zie verder e-PV), te raadplegen, uit te wisselen en op te volgen.

De convergentie naar één centraal dossierbeheersysteem heeft ervoor gezorgd dat de implementatie van aanvullende, nieuwe functionaliteiten in belangrijke mate werd uitgesteld tot na de volledige uitrol van MaCH. Om die redenen zijn een aantal grote projecten die leiden tot een volwaardig digitaal dossier pas recentelijk in een stroomversnelling gekomen.

1.2. ILO

De opvolging van de duurtijd van strafdossier gebeurde in de periode 2013-2018 uitsluitend aan de hand van het 'Infobord Langdurig Onderzoek' (ILO) en van extracties van de gegevens van de oude dossierbeheerssystemen REA/TPI in Excel-formaat. Deze opvolgingstoepassingen worden nog steeds gebruikt. De integratie van de toepassing 'Infobord Langdurig Onderzoek' (ILO) met het dossierbeheersysteem MaCH is voorlopig nog niet volledig afgerond omwille van een aantal technische problemen die niet opgelost lijken te geraken.

1.3. Dashboards

Inmiddels worden evenwel nieuwe, modernere toepassingen voorbereid en uitgerold die moeten toelaten om dezelfde functionaliteiten te bekomen. Er werd een nieuwe toepassing aangeschaft voor het uitvoeren van Business Process Management en werklasmeting binnen het Openbaar Ministerie, genaamd OMPILLOT (ARIS, Software AG). Deze tool zal gekoppeld worden aan de gegevens van de MaCH-databank. Via process intelligence zal dit toelaten om het digitale luik van de werkprocessen te exploreren, te meten en te analyseren, waardoor een beeld verkregen kan worden van hoe een proces in de realiteit verloopt (uitvoeringstijden, bottle necks, ...), van de werklasmeting binnen een proces/dossier, evenals van de doorlooptijden. Iedere entiteit zal over de mogelijkheid beschikken om dit voor zichzelf via dashboards op te volgen.

1.4. BI

Tevens werd, op basis van het professionele product SAS Visual Analytics, een specifieke Business Intelligence-tool ontwikkeld die toelaat om, enerzijds, in real-time de instroom van processen-verbaal en de behandeling ervan door het Openbaar Ministerie op te volgen en, anderzijds, impactanalyses uit te voeren, in het bijzonder over het aantal dossiers dat naar verwachting gedagvaard zal moeten worden.

Thans wordt deze analysetool aangewend voor de opvolging van COVID19-dossiers maar in de nabije toekomst zullen alle correctionele strafdossiers, inclusief ecofin-dossiers, hiermee kunnen worden opgevolgd en zullen ook de gegevens van de rechtbanken erin worden geïntegreerd.

1.5. e-PV

Op het vlak van digitale gegevensuitwisseling tussen politiediensten en het Openbaar Ministerie werden belangrijke stappen gezet, die in de komende maanden zeer concrete resultaten zullen opleveren. Er werd een generieke webservice ontwikkeld met de politiediensten die zal toelaten om alle digitale gegevensuitwisselingen met de politiediensten via eenzelfde kanaal te laten verlopen.

Hopelijk heel binnenkort zal dit kanaal in het kader van het project 'e-PV', gefaseerd, worden aangewend voor het doorsturen van digitale processen-verbaal met de politiediensten. In een eerste fase zullen de processen-verbaal over verkeersinbreuken worden uitgewisseld en in een volgende fase zullen de correctionele processen-verbaal ter beschikking gesteld worden in een documentbeheersysteem, genaamd 'PV-Container'.

1.6. Elektronische ondertekening

Het Openbaar Ministerie is reeds lange tijd vragende partij om de elektronische handtekening toe te passen in strafdossiers. Zowel in het 'Strategisch Plan ICT 2012-2014' als in het

‘Strategisch Stappenplan ICT 2017-2020’, op 19 december 2016 aan de voorzitter van de FOD Justitie en op 8 mei 2017 aan de minister van Justitie bezorgd, schoof het Openbaar Ministerie het digitaal dossier en de elektronische handtekening, noodzakelijke voorwaarde om een digitaal strafdossier te realiseren, naar voor als een topprioriteit.

Dit standpunt werd bevestigd op het Strategisch Seminarie ICT van het Openbaar Ministerie van 22 november 2017, op de vergadering van het Gemeenschappelijk BeheersComité van 8 december 2017, waarbij de elektronische handtekening als één van de voornaamste gemeenschappelijke prioriteiten van het Openbaar Ministerie en de hoven en rechtbanken werd weerhouden voor 2018, evenals op de vergadering van het College van procureurs-generaal van 10 januari 2019, waarop de elektronische handtekening, samen met het e-PV, als topprioriteit voor 2019 werd aangeduid, enkel voorafgegaan door de nood aan het oplossen van de voornaamste calls voor MaCH en de uitrol van MaCH voor de parketten-generaal.

Voorlopig beschikt het Openbaar Ministerie nog niet over de mogelijkheid om de in MaCH gegenereerde documenten elektronisch te ondertekenen. Vanaf het ogenblik dat deze functionaliteit ter beschikking is, zal het Openbaar Ministerie het project e-Kantschrift kunnen realiseren, waarbij de instructies aan de politiediensten in real-time kunnen worden verzonden naar de bevoegde politiediensten en de applicatie van de politie rechtstreeks kan worden gevoed.

Het Openbaar Ministerie wenst voornamelijk het belang van een performante oplossing te benadrukken. Het correctioneel parket verstuurt jaarlijks circa 2 miljoen kantschriften en circa 750.000 rappels; het politieparket verstuurt jaarlijks circa 1,2 miljoen kantschriften. Een performante oplossing is daarom absoluut noodzakelijk. Elke bijkomende seconde vertraging bij het elektronisch ondertekenen van kantschriften levert immers onmiddellijk circa 1.000 uren of 42 mandagen improductiviteit op jaarbasis voor het volledige parketmagistratenkorps.

Een elektronische handtekening zal echter ook een belangrijke tijdswinst opleveren, aangezien parketmagistraten in de regel zelf instaan voor het afdrucken van hun kantschriften, op een individuele printer of een multifunctionele printer. Zeker in dit laatste geval zal een elektronische handtekening, mits de tijd voor het ondertekenen van kantschriften slechts twee seconden bedraagt, zoals aangegeven door de medewerkers van AXI in een overleg van 27 november 2019, normaliter altijd een globale tijdswinst opleveren.

1.7. E-Bericht-project

Ook de digitale gegevensuitwisseling tussen het Openbaar Ministerie en inspectiediensten kan hopelijk op korte termijn aanzienlijk worden verbeterd. Nagenoeg alle Belgische inspectiediensten zijn volledig gedigitaliseerd en vanaf oktober 2020 zal het e-Bericht-project worden uitgevoerd dat tot gevolg heeft dat alle relevante gegevens digitaal zullen kunnen worden uitgewisseld tussen de inspectiediensten en het Openbaar Ministerie, dat ook toegang zal krijgen tot de digitale processen-verbaal van deze diensten.

1.8. Het Geïntegreerd Elektronisch Justitieel Opvolgdossier (GEJO)

Wel reeds uitgerold in grote delen van het land is het 'Geïntegreerd Elektronisch Justitieel Opvolgdossier', het eerste volwaardige digitaal dossier voor het Openbaar Ministerie.

GEJO werd autonoom ontwikkeld door medewerkers van het Openbaar Ministerie, specifiek voor de opvolging van de dossiers van de strafuitvoeringsrechtbanken en dossiers over interneringen.

Het wordt bijzonder positief onthaald door alle gebruikers en zal daarom op termijn als unieke registratiebron gelden voor tal van gerechtelijke informatie over inverdenkinggestelden en veroordeelden.

Zo zal het onder meer de beoordeling van de noodzaak tot verlenging van aan veroordeelden opgelegde voorwaarden vergemakkelijken.

2. De toekomst

2.1. Eén overkoepelend documentbeheersysteem

De prioriteiten van het Openbaar Ministerie op het vlak van ICT zijn gekend, met name alle projecten die kunnen leiden tot een digitaal strafdossier.

Vooraf ontbreekt één overkoepelend documentbeheersysteem met de volgende functionaliteiten:

1. beschikbaarheid in digitale vorm van alle gerechtelijke documenten, zoals processen-verbaal, kantschriften, vorderingen, dagvaardingen en briefwisseling, zodat zo veel mogelijk externe briefwisseling vanwege de advocatuur, de politiediensten en inspectiediensten digitaal kan worden ontvangen, wat een koppeling aan de bestaande dossierbeheersystemen én met de externe partners vereist;
2. een overzichtelijke interface, met een boomstructuur, het gebruik van metadata, en een goede, performante zoekfunctie zijn onontbeerlijk aangezien correctionele strafdossiers zeer omvangrijk kunnen zijn;
3. een gebruiksvriendelijke manier om pdf-bestanden te raadplegen, met een viewermodule (zodat de documenten rechtstreeks in het systeem kunnen worden gelezen en niet eerst lokaal moeten worden opgeslagen) en annotatiemogelijkheden, die enkel zichtbaar zijn binnen het Openbaar Ministerie, zodat de nodige markeringen van belangrijke documenten en persoonlijke opmerkingen kunnen worden aangebracht, die idealiter op een eenvoudige wijze kunnen worden gekoppeld aan de zittingsnota (zie in die zin het in het Verenigd Koninkrijk gebruikte digitaal document- en bewijsbeheersysteem Caseline www.caselines.com);
4. een koppeling met de bestaande scanmogelijkheden, aangezien het gebruik van papier, door de burger of advocaten, niet kan worden verboden op korte termijn;

5. een koppeling met de digitale overtuigingstukken van een dossier, aangezien in een modern strafdossier digitaal bewaarde sporen, zoals camerabeelden, een cruciale rol vervullen, zodat het aangewezen lijkt om op termijn een nationale digitale griffie uit te bouwen die gekoppeld kan worden aan het documentbeheersysteem (zie in die zin het in het Verenigd Koninkrijk gebruikte digitaal document- en bewijsbeheersysteem Caseline www.caselines.com) ;
6. een gebruiksvriendelijke doch veilige manier om de volledige of gedeeltelijke inhoud van deze documenten en andere bewijselementen te delen met externen, zoals de raadslieden die tussenkomen in het dossier of externe partners die recht hebben op inzage en afschrift van het strafdossier;
7. een koppeling aan een dienst die Central Printing mogelijk maakt, zodat in de gevallen waarin een partij een afschrift op papier wenst, dit op een kostenvriendelijke en efficiënte wijze kan worden verleend.

Misschien stelt de lezer van deze bijdrage zich de vraag waarom de parketten en rechtbanken niet eenvoudigweg alle dossiers van politie- en inspectiediensten manueel inscannen in afwachting van één overkoepelend documentbeheersysteem. Buitenlandse voorlopers, zoals Nederland dat jarenlange ervaring heeft met het lokaal scannen van dossiers, blijkt omwille van de vele praktische bezwaren, vooral op het vlak van expertise en personeelscapaciteit, daarvan afgestapt te zijn en geopteerd te hebben voor outsourcing aan de private sector – met succes. De nood aan een performante zoekfunctie en pertinente metadata zijn nog te nemen hindernissen op het parcours van de digitalisering.

2.2. Gebruiksvriendelijke applicaties

De gebruiksvriendelijkheid van MaCH zou moeten kunnen worden verbeterd door te voorzien in een intuïtieve interface. Het project 'MaCH Parketten- en auditoraten-generaal' zou een eerste stap kunnen zijn als het voor de parketten- en auditoraten-generaal voorziet in een nieuwe interface, op basis van een moderne programmeertaal, die hopelijk daarna kan worden ter beschikking gesteld voor de parketten van eerste aanleg.

De verdere uitbouw van MaCH dient te gebeuren door de omzetting van de resterende oudere toepassingen naar MaCH, met name de applicatie PaGe van de parketten-generaal en PJG van de jeugdsecties van de parketten. MaCH kan daardoor uitgroeien tot de unieke databank voor alle opsporingsonderzoeken en gedagvaarde strafdossiers doorheen de strafketen, waardoor de registraties in die strafdossiers kunnen genieten van de koppelingen in MaCH met externe databanken, zoals onder meer de ANG-flux, het Rijksregister en KBO, of van eerdere registraties door andere entiteiten van het Openbaar Ministerie (vooral de parketten en arbeidsauditoraten). Een unieke databank, waarnaar alle oude gegevens uit verouderde toepassingen worden gemigreerd, heeft tevens als voordeel dat het eenvoudiger wordt om de bestaande data te behouden in de eventuele opvolger van MaCH.

Uiteindelijk zal MaCH vervangen dienen te worden door een moderne applicatie die voldoet aan alle actuele noden op het vlak van een volledig digitale werkomgeving. De basisarchitectuur van MaCH is ontwikkeld eind de jaren '80 voor de politieparketten, lijkt niet

toekomstbestendig (oa. niet GDPR-compliant) en onvoldoende flexibel in een sterk evoluerend juridisch kader. De invoering van een nieuw strafprocesrechtelijk kader lijkt onhaalbaar binnen MaCH gelet op de beperkte ontwikkelingscapaciteit die er beschikbaar is omwille van het gebruik van een verouderde programmeertaal.

Tot slot wens ik te beklemtonen dat de strategische visie van het Openbaar Ministerie op IT evenals een groot deel van de recente ICT-initiatieven voornamelijk tot doel hebben de – bijna eeuwige - strijd tegen de overschrijding van de redelijke termijn, in de volksmond ‘de gerechtelijke achterstand’, te optimaliseren.